

ECHINOX

TEXTE TEORETICE

Selecție texte, prefață, notă asupra ediției:
Horea Poenar, Rareș Moldovan

LIMES
2018

Coordonator: ȘTEFAN BORBELY

Editor: Mircea PETEAN

Coperta: OANA STEPAN

Ilustrația copertei: OCTAVIAN COSMAN „Oameni sub vânt”

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**Echinoux: texte teoretice** / ed.: Horea Poenar, Rareș

Moldovan. - Florești:

Limes, 2018

ISBN 978-606-799-213-7

I. Poenar, Horea (ed.)

II. Moldovan, Rareș (ed.)

821.135.1.09

LUCRARE APĂRUTĂ CU SPRIJINUL PRIMĂRIEI
ȘI CONSILIULUI LOCAL CLUJ-NAPOCA

© Copyright Editura Limes

Str. Castanilor, 3

407280 Florești, jud. Cluj

Tel.: 0264-544109; 0723-194022

e-mail: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

CUPRINS

TEXTE PROGRAMATICE	17
EUGEN URICARU	
Juvenes Dum Sumus.....	19
EUGEN URICARU	
Semnul existenței.....	20
ION POP	
Voința de a avea încredere	22
ION POP	
Începutul trecutului.....	24
ION SIMUȚ	
Generație și creație	28
ION POP	
Partea de viitor.....	30
ION VARTIC	
Despre Echinoux și pasărea Phoenix.....	32
DAN ȘĂULEAN	
A merge înainte	33
AUREL CODOBAN	
Despărțirea de Echinoux.....	36
REDACTIA	
Argument.....	38
ADRIANA CEAN	
Criză și valoare	40
CORIN BRAGA	
O privire în conul de umbră.....	42
RADU AFRIM	
Noi, crizații	48
CORNEL VÎLCU	
Despre un fals conflict al generațiilor.....	50
HOREA POENAR	
Un a fi al Echinouxului.....	55
HOREA POENAR	
Portretul Echinouxului în tinerețe.....	60
BOGDAN ODĂGESCU	
Echinoux 2.0.....	65
ION POP	
După 45 de ani.....	67

ESEURI	71
ION POP	
Imagine poetică și anti-imagine.....	73
LIVIU PETRESCU	
Însemnări pentru o „estetică a amintirii”.....	80
ION VARTIC	
Mască și vanitate	85
ION VLAD	
Personalitatea criticului	89
DINU FLĂMÂND	
Libertatea poeziei	93
ION VARTIC	
De la Pirandello la Eugen Ionescu.....	97
EUGEN URICARU	
Note despre roman.....	103
VICTOR IERONIM STOICHIȚĂ	
Kandinsky și războiul împotriva criticii	108
NICOLAE MANOLESCU	
Cinci tipuri de critici	113
MIRCEA MUTHU	
Conceptul balcanismului literar.....	116
LAURENȚIU ULICI	
V. Voiculescu – poetul	121
ADRIAN MARINO	
Hermeneutică și model (fragment)	126
IOAN BUDUCA	
Biblioteca Babel. Ironie și utopie	131
AUREL CODOBAN	
Estetică și sociologia artei	136
AL. CISTELECAN	
Ivănescu – Dimov – Pucă	140
GHEORGHE PERIAN	
Semnele caracterului critic	144
IOAN GROȘAN	
Ce citesc personajele	150
MIRCEA ZACIU	
Complexul culpabilității	153
PETER MOTZAN	
Lucian Blaga și Rainer Maria Rilke	161

LIVIU PETRESCU	
Procedee narative.....	170
ALEXANDRU VLAD	
Sudul, negrul și timpul	174
MARIAN PAPAHAĞI	
Cateva cuvinte despre critică.....	177
ANDREI MARGA	
Cartea de filosofie – Impasul unei filosofii	182
NICOLAE MANOLESCU	
Arca lui Noe sau despre ironie în roman	188
RADU G. ȚEPOSU	
Poezia românească la 1978.....	193
ION POP	
Semne noi de lirism	197
IOANA EM PETRESCU	
Tehnica românească între mecanica newtoniană și relativitatea generalizată	200
RADU G. ȚEPOSU	
Gâlceava poetului cu poezia.....	204
ALEXANDRU VLAD	
Discurs inocent asupra prozei scurte	208
MIRCEA NEDELICIU	
Dialogul în proza scurtă — Transcriere și construcție —	211
MIHAI MĂNIUȚIU	
Despre actorul reprezentativ	216
MIRCEA NEDELICIU	
Dialogul în proză scurtă (III) — Autenticitate, autor, personaj —	223
ALEXANDRU MUȘINA	
Unde se află poezia?.....	227
RUXANDRA CESEREANU	
Jorge Luis Borges – Construcții „imperfecte”	237
N. STEINHARDT	
Semnificant și semnificat în Japonia lui Roland Barthes	242
OVIDIU PECICAN	
Ce istorie scriem	248
SANDA CORDOȘ	
Variațiuni pe aceeași temă.....	251

MIRCEA TICUDEAN	
NOUA LUME NOUĂ.....	254
ANDREI BODIU	
Senzaționale amănunte despre iubirile poezilor tineri	258
CAIUS DOBRESU	
Micile speranțe (2).....	261
SIMONA POPESCU	
Poezia ca instinct de conservare și model de comportament.....	265
ALEXANDRU MUȘINA	
Din nou despre Cenușăreasa.....	271
CORIN BRAGA	
Postmodernismul literar românesc	278
ȘTEFAN BORBELY	
Povești de adormit copiii	294
ȘTEFAN MANASIA	
Noul poem	300
HOREA POENAR	
Vânători în zăpadă introducere la poezia contemporană	303
ADRIAN OȚOIU	
Cine a găsit cutia neagră a bicicletei sau Literatura română trebuie să iasă din orfelinat.....	313
GABRIEL MARIAN	
David Hockney. Serial în 7 episoade.....	317
CIPRIAN MIHALI	
Despre un ton balcanic adoptat mai nou în filosofie* sau Avatarurile deconstrucției în Est	325
ALEX. CISTELECAN	
Tăcerea mare și tăcerea mică	336
COSMIN PERȚA	
Portretul poetului tânăr	339
LIVIU-GABRIEL DOMBRI	
Zece ani priviți din avion: Echinox în perioada Ion Pop	342
VLAD ROMAN	
Cadavre și bucăți de cadavre	353
ALEX CISTELECAN	
Curriculum Vitae	355

OLGA ȘTEFAN	
Rolul internetului în promovarea tinerei literaturi. Perspective E-volutive	360
LAVINIA ROGOJINĂ	
Citindu-l pe Ian McEwan	366
ALEXANDRA GĂUJAN	
Julian Barnes despre antieroi și morminte	374
MIRCEA LASLO	
Cui i-e frică de Ryū Murakami	379
SIMONA POPESCU	
Scriiceii	383
RAREȘ MOLDOVAN	
Purepixels	388
SANDA BERCE	
„Theoria” vs./și „Pragmata”: Moartea teoriei și ultima lectură a textului?	395
COSMINA MOROȘAN	
Schizanaliza sau despre estetica practică.....	404
ALEXANDRU MATEI	
Teoria literară și spiritul luminilor.....	407
LAURENȚIU MALOMFĂLEAN	
Avatar prin ochelarii lui Baudrillard	411
CRISTINA DIAMANT	
Lost Girls și fascinația formalistă	414

JUVENES BUN SUMIN

„Juvéniles” este un termen care desemnează pe cei care sunt în vârstă de copil sau de tânăr, dar care au comis o crimă. În acest sens, termenul este folosit în literatura de specialitate pentru a desemna pe cei care sunt în vârstă de copil sau de tânăr, dar care au comis o crimă. În acest sens, termenul este folosit în literatura de specialitate pentru a desemna pe cei care sunt în vârstă de copil sau de tânăr, dar care au comis o crimă.

TEXTE PROGRAMATICE

Textele programatice sunt cele care sunt incluse în programa de studii și care sunt folosite pentru a învăța și a înțelege un anumit subiect. Acestea sunt textele care sunt folosite pentru a învăța și a înțelege un anumit subiect. Acestea sunt textele care sunt folosite pentru a învăța și a înțelege un anumit subiect.

(1995)

Textele programatice sunt cele care sunt incluse în programa de studii și care sunt folosite pentru a învăța și a înțelege un anumit subiect. Acestea sunt textele care sunt folosite pentru a învăța și a înțelege un anumit subiect. Acestea sunt textele care sunt folosite pentru a învăța și a înțelege un anumit subiect.

EUGEN URICARU

JUVENES DUM SUMUS

Cel mai prețios capital al nostru este entuziasmul și tinerețea. Trăim timpul unor mari prefaceri și nimeni nu are dreptul să renunțe la participarea sa activă în toate domeniile vieții națiunii noastre socialiste. Contribuția fiecăruia dintre noi poate fi hotărâtoare atunci când este vorba de încă un pas pe calea progresului social. Suntem și ne considerăm angajați pe frontul grandioasei bătălii pentru viitor. Și de aceea considerăm că nimic nu este prea puțin atunci când ne adăugăm eforturilor națiunii.

Suntem o revistă a tineretului universitar și prima noastră datorie este să fim întotdeauna ecoul și purtătorul de cuvânt al miilor de tineri care trăiesc înalta temperatură a creației.

Misiunea noastră este aceea de a întregi profilul spiritual al intelectualilor în devenire, de a suplini în limita posibilităților golul creat de specializarea obligatorie și necesară.

Vrem să fim înainte de toate o revistă utilă și abia apoi o revistă care se vrea deschizătoare de drumuri.

Suntem conștienți că vom rămâne tineri atâta timp cât vom fi în primele rânduri. Această convingere este garanția pe care o dăm cititorilor.

(Nr. 1/1968)

SEMNUL EXISTENȚEI

Constat cu uimire cum cea mai puternică dorință a colegilor mei de generație și a mea este aceea de a fi înțelepți. Al treilea cuvânt în ordine era „uimire” și asta deoarece de când e lumea tinerii nu s-au grăbit niciodată să gândească lumea. Întotdeauna lucrul acesta a fost lăsat în seama bătrânilor, doar ei au timp să contemple. Și totuși dorința aceasta de a deveni înțelepți începe să fie caracteristica definitorie a tinerilor.

Arbitrară dar inevitabilă împărțire a oamenilor după câte zile s-au scurs de la nașterea lor! Ar trebui să ne convingem odată că important este altceva, nu timpul, ci, să spunem, numărul de pilde, nu deprinse ci desprinse de viață, pe care fiecare ins le poate oferi altuia spre meditație.

Pentru fiecare din noi trăiește altcineva mai dureros, mai greu, mai periculos, și asta pentru ca la un moment dat să putem scurta cărarea fără teama de a fi ignorat ceva important și profund.

Adevăr este că gesturile de frondă și marile jigniri aduse spiritului comun sunt aduse în numele altui sistem de înțelegere a vieții. De aici uimirea mea atunci când constat „goana după înțelepciune” a mea și a prietenilor mei. Bun sau rău, gestul și cuvântul lor și al meu își caută repede, cu disperarea ultimei respirații, sprijin într-un sistem, într-un ansamblu de concepții care sunt făcute pentru a dovedi un singur lucru: lumea aceasta este judecată, lumea aceasta este gândită și nu la întâmplare. Cât de adevărat este sistemul fiecăruia este o întrebare de al cărui răspuns atârnă integrarea sau dezintegrarea concepției sale despre lume. O întâmplare povestită mie la o vârstă când toate întâmplările lumii erau capitale mă face să meditez asupra momentului de adevăr, atunci când concepția despre lume a unui om își verifică potența. O convingere am, momentul nu trebuie să fie neapărat conținut într-o situație liminară.

Prietenul tatălui meu, pe numele său Ion Purcaru, înseamnă pentru mine o pată de sânge maronie asemănătoare unei amprente a

degetului mare pe o fotografie, acum sentimentală. Este fotografia pe care o purta în buzunarul de la piept atunci când a plecat în misiune de cercetare în munții Tatra. Este fotografia în civil a tatălui meu ce va fi însemnând pentru el, acum în neființă, semnul aducerii aminte a prieteniei de pace, altceva decât cea de război.

A fost prins, a fost schingiuit, și când a fost găsit de către soldații români nu mai era decât un mort. Este greu de înțeles astăzi că Ion Purcaru nu mai avea chip, nu mai avea nimic după care să fie numit cu numele său. Fotografia tatălui meu a fost singura dovadă că cel ce se găsea acolo avea totuși o legătură cu cei ce l-au găsit. A fost nevoie ca altcineva să-și continue viața și să-și învie amintirile pentru ca omul ucis acolo să nu fie ucis și în memoria celor ce i-au supraviețuit.

Apoi a redevenit Ion Purcaru a cărui moarte înseamnă mai mult decât toată viața lui. Nu știu cum arăta, singurul semn al existenței sale este pata de sânge de pe fotografia ce mi-a fost arătată la o vârstă când toate faptele par fundamentale.

Am adus aici această întâmplare pentru a completa: lumea trebuie într-adevăr gândită și ne silim să ajungem la înțelegerea ei cât mai repede, pentru aceasta scurtăm cărarea, dar un lucru este mai important decât toate, să nu uităm nici o clipă că această lume în care trăim se sprijină pe câteva adevăruri simple, inconfundabile cu care trebuie să ne întâlnim neapărat. Momentul său de adevăr a fost atunci când trebuia să moară și s-a gândit, cred, că totuși a plecat voluntar pe front. A câștigat bătălia cu sine acceptând moartea.

Momentul de adevăr al tatălui meu, sunt sigur, a cuprins și clipele când a fost întrebat, târziu după război, de un ziarist grăbit și cu multă imaginație — Cine anume a fost Ion Purcaru?

Meditez. În momentul adevărului meu voi descoperi oare că Ion Purcaru este una din rațiunile pentru care există această lume pe care mă strădui să o gândesc? Atunci poate voi fi înțelept, așa cum îmi doresc acum.

(Nr. 12/1970)

VOINȚA DE A AVEA ÎNCREDERE

Vremea grupărilor literare se pare că a trecut. Abia ieșit din vârsta primelor cuvinte încredințate hârtiei, scriitorul începe să simtă presiunea atmosferei comunitare, o povară pe care nu mai vrea ori nu mai poate să și-o asume. Orgoliul singulariei afirmări sau numai timpuria teamă de anonimat îl fac să deteste rapid orice subordonare, ca pe o primejdie acută. Obsedat de „uniformizare”, el fuge mai mult decât oricând de „etichetele” generalizatoare, iar în aceste condiții pasiunea și entuziasmul unui număr de inși uniți sub semnul unei încrederi ce nu poate fi imediat explicată, nu e de loc exclus să i se pară „suspecte”.

Actul de creație e, desigur, în ultimă instanță (așa cum s-a spus de atâtea ori), un „ritual solitar”, și numai după ce s-a scufundat în sine „la mare adâncime”, în cealaltă lume, a revelațiilor pe cont propriu, poetul se poate întoarce cu adevărat în lumina înaltă, mai mult sau mai puțin echilibrată, a zilei tuturor. Singur în sine, el caută marilor întrebări tăcute un răspuns numai al său, ori aproximația lui, în temătoare potriviri de cuvinte. Acolo, pe distanța dintre vârtejul din sânge și gramatica din cerneală, în întârzierea mai niciodată învinsă, brațul său urmează a se înspăimânta ca de cenușă.

Între aceste două adjective – solitar și solidar – stă tocmai diferența dintre timbrul consonantic. Ce depărtare, totuși, și câtă melancolie de străbătut! Căci dincolo de satisfacția de a rămâne singurul, în iluzia întrucâtva necesară a demiurgiei proprii, sentimentul rupturii de o colectivitate sufletește închegată, ar trebui să rămână ca o rană deschisă pentru totdeauna. A nu fi în stare să participi la un ideal ce depășește perimetrul mai mult sau mai puțin îngust al persoanei tale mi se pare o clară dovadă de infirmitate a spiritului.

Nu mă gândesc, desigur, vorbind despre solidaritatea creatoare, la o comodă, repudiabilă mentalitate gregară, de natură a anihila, încă din clipa saltului inițial, orice avânt al eului menit să zguduie cu un nou impuls de vitalitate relieful amenințat de platitudine al cutărui „program” restrictiv. O astfel de „solidaritate” n-ar fi decât penibila sumă a unor fragmente de inerție – și nimeni nu-și mai poate face astăzi

un ideal din înaintarea ca pe tabla de șah, pe o latură a pătratului alb sau negru, ori pe diagonala lui. Cât de adânc încurajatoare este, în schimb, acea liberă comuniune spirituală, de loc împotriva individualității proprii fiecăruia dintre participanți, acea solidaritate de dincolo de epitetul festiv și retoric, născută dintr-o prietenie fără limitele „programului”, crescând pe o fericită întâlnire de gânduri și de drumuri! Cum capătă atunci înțeles orice gest al tău răspunzând gestului celuilalt, cum crește o baricadă de sunete mândre și demne

Nu pot pricepe, astfel gândind, de unde atâta înverșunare a unora împotriva ideii de generație. E un cuvânt care pe mine nu mă face cătuși de puțin să mă simt oprimat, umărul de alături nu-mi stânjenește nici o clipă mișcarea, vocea tovarășului de drum oferă singurătății mele o limită necesară și glasului meu un adaos de orizont. E un cuvânt căruia nu-i pot găsi mai exactă echivalență decât în voința de a avea încredere: o credință că inerția de atâtea ori amenințatoare a existenței noastre poate fi înfrântă, că „nimic din ce e nobil, suav și dulce n-a murit”.

S-ar putea replica, desigur, că marile, autenticele talente s-au afirmat nu o dată împotriva „generației”, că, de fapt, prea puține cărți însemnate sunt rodul colaborării a doi sau mai mulți scriitori. Aș răspunde atunci întrebând ce s-ar fi întâmplat în cultura noastră fără acea de nescris solidaritate în măreție și suferință a Școlii Ardelene, fără fervoarea romantică a Daciei literare?

Dar încrederea în propria generație, participarea la un ideal comun nu pot fi întregi dacă nu răspund celeilalte încrederi, a întoarcerii și recuperării, într-un trecut solidar – sentiment în stare să ne fortifice conștiința că trăim cu adevărat într-un cosmos al omului, împlinit. Îmi stăruie în minte, aplecându-mă asupra acestor lucruri, spusa unuia dintre bătrânii plecați de curând dintre noi, ce poate părea multora paradoxală. Înaintăm – zicea el – cu spatele spre viitor. Privirea noastră e pururi spre trecut... Și nu era un sceptic și un „paseist” el, care gândise atâtea pentru o lume ce mai poate să fie. Învățase, desigur, în întreaga-i viață, că temeiul acelei voințe de a avea încredere, împotriva singurătății și morții, nu poate fi altul decât indestructibilul sentiment de comuniune cu cei care-au fost, cu cei care noi înșine am fost; că nu putem înțelege nimic fără să ne înțelegem. Iar când o asemenea înțelegere este a tinereții, viitorul însuși încetează de a mai fi o frumoasă, intangibilă himeră.

(Nr. 12/ 1972)

ÎNCEPUTUL TRECUTULUI

Când într-un miez de iarnă, însă în prelungirea unei primăveri, a apărut Echinox-ul, nici unul dintre cei câțiva foarte tineri studenți ai Universității clujene nu-și închipuia că lumea începe cu el. Credeau însă, toți, și cu câtă romantică tărie, că ceva ar putea, prin ei, să continue. Cel mai spectaculos deceniu al literaturii și culturii noastre de după război, pe cale de a se încheia atunci, făcuse dovada capacităților de recuperare și nouă construcție, urmând unei epoci de dramatice dislocări și transformări în spațiul social-cultural. O altă tinerețe se afirma, între mai limpezi puncte cardinale, o vârstă înfrățind, matură, fervoarea imnică cu luciditatea meditației asupra condiției umane, dubla deschidere a cuvântului spre un fecund în afară și întoarcerea către înăuntrul fluctuant și nesigur al sunetelor, în necesara, din timp în timp, autocontemplare. Și i-a fost dat astfel acestei tinereți să lanseze, ea cea dintâi, tulburătoarea, curata chemare la lupta cu inerția... Prin geometrii începuse să circule un sânge nou, podurile ridicate o vreme ale cetății se reazeau pe pământuri mai sigure, sinonimele nemișcării trebuiau să pălească din ce în ce mai mult în dicționarul reeditat al creației. Că nu se mai putea scrie oricum, începătorul o știa prea bine; un orizont cultural îmbogățit, sentimentul grav al solidarității cu tot ceea ce trecutul întemeiase durabil pentru spiritualitatea națională, receptivitatea față de un prezent dinamic și în plin proces de maturizare îl învățau să evite facilitatea, dădeau îndrăzelii lui juvenile necesarul echilibru meditativ.

Într-un asemenea spațiu de gândire și sensibilitate, emblema primăvărată a echinoxului voia să numească un oricât de modest fragment. În locul unor „table de legi” zgomotos afirmate, noii veniți își propuneau mai întâi să descopere, să învețe ei înșiși și, descoperind, să se descopere. Multiplele energii intelectuale crescute an după an în băncile Universității transilvane urmau să găsească în proaspetele pagini locul de multă vreme visat al liberei ucenicii, un teren de încercare a puterilor de creație, de pregătire pentru mai bine și mai frumos. Pragul apăruse, trebuia numai decizia unui pas. Iar acel pas,

plin de încredere și luminat de neascunse speranțe de viitor, s-a numit Echinox – înainte și înapoi, întoarcere și demn echilibru, senină succesiune de vârste identificată ritmicei unui cosmos deplin, al unei patrii și eteme, și întinerind cu istoria.

Cine ar putea descrie cum se cuvine orele de febră și tulburare, zilele și nopțile atâtor planuri, disputele pasionate în jurul întâilor rânduri tipărite? Cine va putea numi emoția cu care am descoperit, pe rând, lumea fabuloasă a tipografiei: din hambarul de sunete literele se alegeau ca sămânța curată, jgheburile subțiri ale zețării erau tot atâtea canale de irigație pentru vocile în așteptare, urechea se umplea de un tandru foșnet germinativ... Cine va fi în stare, mai ales, să transcrie luminoasa diagramă a celei mai pure prietenii? Treceam gălăgioși și nepăsători pe străzile înguste ale cetății, cu exemplarele proaspăt imprimate sub braț, de împărțit în sălile de seminarii, fericiți de reușite ori mâhniți de erorile de gând și de tipar, ne regăseam sub bolta medievală a odăii redacționale în veșnică, boemă, neorânduială, alergam între două cursuri la tipografie cu teancul de corecturi revizuite, ne fotografiăm, altădată, solemni, în fața lupoacei romane, pentru albumele altei vârste... Până să străbătem pătrata Piață a Libertății, numărul următor al „foii” noastre își și găsea colaboratorii: la un colț apărea, grav, filosoful, timidul poet se strecura prin mulțimea studenților în drum spre amfiteatre, traducătorul aștepta în fața vreunei vitrine, criticul se lăsa acostat și interogată despre ultima carte citită...

Dar seriile de vineri ale cenaclului din sala cu numărul 5 a Facultății de Litere, cu zecile de participanți fideli, încrucișând îndrăzneți argumente ori ascultând, în cea mai desăvârșită tăcere, îndemnul poetului: „Nu striga – va cădea un somnambul/ De pe muchia catedralei în mare”? Și somnambuli treceau nevătămați pe catedrale imaginare, cântăreau cenușă de păsări, pierdeau o siluetă transparentă prin lanurile de in, ori se trezeau transfigurați în tunătoare sonori de orgă. Se numeau Adrian Popescu, Ion Mircea, Dinu Flămând, Mariana Bojan, Nicolae Diaconu, Aurel Șorobetea... Și fraza melodios-aluvionară a prozelor lui Eugen Uricaru, scrisul grav și auster al lui Marcel Runcanu, replicile pline de miez din piesele lui Mircea Ghițulescu... Din sală se ridicau apoi vocile criticilor, când aplauzele nu le-o luau înainte. Vorbea, cu finețea și eleganța ei unice neuitata Olimpia Radu (cum ne-am putea învăța cu gândul că a și trecut printre umbre?), se auzea glasul, când grav, când ironic, al „cronicarului” Petru Poantă, ori intervenția lui Marian Papahagi, cel ce

avea să umple cu studii docte și alese echivalențe românești ale poezilor din aria romanică, plicurile trimise mai târziu din Cetatea Eternă...

Paralel, colecția revistei creștea, întrunind, pentru întâia oară după război în frățeștile pagini, cele trei limbi ale acestui colț de țară. Același spirit tânăr și generos ne unea, români, maghiari sau germani – lângă Irinyi Kiss Ferenc, Balla Zsófia sau Gaál György punându-și inspiratele semnături tinerii de aleasă cultură Peter Motzan, Bernd Kolf, Franz Hodjak... Ca în virtutea unor cosmice cicluri, sub semnul cărora destinul revistei se așezase, trunchiului prim echinoxist îi creșteau an de an ramuri noi. De la poezii Ștefan Damian, Gavril Moldovan, Németi Rudolf, Alexandru Olar-Pintescu, Vasile Sav, Werner Söllner, Markó Béla, Dan Damaschin, Virgil Mihaiu, Valentin Radu, până la prozatorii Vasile Sălăjan, Constantin Zărnescu, Ioan Radin, Adrian Grănescu, de la criticii Ion Vartic, Ion Marcoș, Constantin Hârlav, Nicolae Oprea, Călin Manilici, Valentin Lepădatu, până la comentatorii ai filosofiei și fenomenului mai larg cultural ca Ion Cristoiu, Ioan Maxim Danciu, Rostas Zoltán, Liviu Zăpârțan, Ovidiu Mureșan ori Aurel Codoban – numele vechilor și noilor echinoxști ar umple singure niște pagini. Și cum am putea uita ofranda celor câțiva colegi plasticieni, care s-au îngrijit în timp de înfățișarea revistei – Florin Creangă, Mircea Baci, Gheorghe Pogan, Constantin Mutică? Dar colaborarea întotdeauna prețioasă și plină de învățăminte a nenumăraților prieteni ai Echinox-ului, de la stimații dascăli ai Universității, până la scriitorii din toate generațiile care prin generoasa lor adevătură au încurajat, în timp, mersul său înainte?

O vreme era, când ne credeam nemuritori... Prietenia ne ajungea, încrederea ne proteja ca o zeiță blândă, timida iubire pentru litera scrisă și tipărită pune necesara surdină zgomotului ispititor cu care cetele tinere intră de obicei în arenă. Știam de la început să vorbim la plural, fără a ne simți stânjeniți unii de alții, fortificați, dimpotrivă, de o credință solidară. Fără reguli și legi, fără „programul” echivalabil mai întotdeauna cu foarfeca pentru gardul viu, zecile și sutele de pagini s-au umplut de poeme și de „istorii”, orele Echinox-ului au devenit zile și ani. Fără reguli și legi, căci știam că fiecare trebuie să-și descopere și păstreze propria voce, că – cel puțin în literatură – dreptatea nu poate fi una singură. Cum spune, undeva, un mare scriitor român, referindu-se la un îndepărtat colț de lume, „nimeni nu este nevrednic că primească vizita unui zeu... Zeii nu se instalează nicăieri în lume”...

S-a consumat totuși o vreme – și iată că astăzi încheiem un prim „lustru”. Începe trecutul, se conturează un fragment de istorie, cel puțin pentru acei câțiva a căror întâie, superbă, de neprețuit tinerețe nu mai poate fi de acum înainte despărțită de emblema unui echinox. Să se fi născut într-adevăr, în acest timp comun, ceea ce numim îndeobște o „generație”? Intra-vor oare măcar câteva nume în avangarda unui spirit nou, menit să continue, printre zig-zaguri, linia dreaptă a cântecului general? Cuvântul încurajator a fost rostit, tenacitatea solidară a unui grup de creație n-a rămas neobservată, s-a vorbit despre o posibilă „generație 47”. Anii de ucenicie s-au împlinit de pe acum în câteva cărți, ori sunt pe cale de a se împlini. Semne bune, promisiuni începând să fie. Alți ani de ucenicie se anunță, pentru tot atâtea promoții studențești, pentru tot atâtea căutări creatoare, confirmând una dintre propozițiile dintâi ale Echinox-ului ce se voia, juvenes dum sumus, un loc de trecere. Un prag și un început de drum – nu însă oricare și parcurs oricum. Cei ce l-au trecut și străbătut, cei ce-l vor trece și străbate de acum înainte au știut și vor trebui să știe că actul de cultură nu este o aventură oarecare, un capriciu al clipei – ci un angajament grav, matur și responsabil, întru descoperirea, numirea și libera afirmare a unor adevăruri esențiale.

Să fie nevoie de un alt „program”? Simte cineva lipsa vreunei rigide geometrii de idei, a unui cod estetic exclusivist? Cu mult mai însemnată ni se pare astăzi fortificarea unei etici superioare a scriitorului tânăr, a unui sănătos spirit constructiv, a unei demnități exemplare a scrisului. Nu uităm că tinerii începători de azi vor fi, vor trebui să fie creatorii culturii de mâine. Și avem nevoie de oameni cultivați, în stare să prețuiască, să transmită și să sporească valorile spiritului. Supusă atâtor seisme într-un trecut adesea dramatic, cultura noastră are și va avea mereu nevoie să adauge la fondul de gravitate moștenit. Nici un efort, pe acest drum, oricât de modest ar fi el, nu e lipsit de valoare – iar Echinox-ul s-a străduit, cât i-a fost cu putință, să se alăture acestor nobile năzuinți. Căci ceea ce n-a lipsit în nici un caz promotorilor săi a fost dăruirea și încrederea într-un rost al creației, voința de a afirma.

„Cine din noi va muri/ Înainte ca trupul să-i moară?”
Tulburătoarea întrebare a poetului „luptei cu inerția” ne-o mai punem încă o dată – acum, când Echinox-ul începe să aibă un trecut. Dar un trecut ca de arbore tânăr, ca de poartă deschisă spre primăvară.

(Nr. 11-12/1974)

GENERAȚIE ȘI CREAȚIE

Din când în când se ridică din mulțime câte un tânăr scriitor și cere cu sfilă (pe un ton întotdeauna politico) **DREPTUL LA GENERAȚIE**. Stârșește în vecinătate rumoare, dar – vai! – aceasta îi acoperă glasul și spusele sale nu tulbură adunarea. Există o nouă generație? Iată întrebarea lansată de tineri scriitori cu înfrigurare spre a-i găsi însemnele care să definească „promoția” neliniștită, compartimentul ei literar în care noile nume să se poată așeza în securitate: ea exprimă nevoia ardentă de repere, de situare și o orientare în geografia nesigură a actualității. Mai îndreptățită, mai lucidă ar fi fost o altă formulare: există o nouă creație, un nou spirit literar, care să aibă tăria de a dialoga – evident: nu de a se opune – aceleia a lui Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe etc.? (Ne limităm la situația poeziei, pentru că problema unei noi generații de prozatori este prematur a fi discutată și oricum – curios! – prozatorii sunt mai orgolioși, dovadă că, în afara unor încercări timide, nu s-a încetățenit până acum alcătuirea vreunui front compact, grupându-se mai mult după formule decât după spiritul generației). În comentariul la cărțile de poezie ale lui Dan Verona, Mircea Dinescu, Horia Bădescu, Dorin Tudoran, Dinu Flămând, Adrian Popescu, Cornel Regman identifică (semnificativ!) o mulțime de influențe și (ceea ce este și mai simptomatic) reminiscențe vizibile cu ochiul liber: exigentul comentator trimite la Geo Dumitrescu, Caraion, Tonegaru, Jebeleanu, Gellu Naum, Adrian Păunescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru (în cazul lui Mircea Dinescu) sau A. E. Baconsky, iarăși Adrian Păunescu („cât de greu e astăzi să te sustragi ritmului imprimat de uriașa roată dințată numită Adrian Păunescu” – adaugă criticul) și Marin Sorescu (când e vorba de Dan Verona). La a treia sau a patra carte și alții sunt încă în căutarea timbrului propriu: vocea nesigură n-a prins să se stabilizeze. Al patrulea volum al lui Nichita Stănescu era 11 elegii (1966), al treilea al lui Cezar Baltag Răsfrângeri (tot 1966). Pornită cu grabă să se definească, posibila nouă

generație n-a așteptat să se cristalizeze bine forța unei creații noi: de altfel, nevoia acută de fundamente teoretice și situare în contemporaneitate particularizează încă fragila sa personalitate.

Dreptul la generație a mai fost cerut de câteva ori: dar trebuie știut că el nu se acordă ca o distincție autorilor, ci vine (sau nu vine ceea ce nu e grav) din profunda originalitate și afinitatea de spirit. Fac Marius Robescu, Dumitru M. Ion, Nicolae Preliceanu, Ion Cocora, Adi Cusin, George Alboiu ș.a. (poetii mai noi uită de mezini) o „altă generație”? Nu fac decât o coincidență de apariții: fapt ce nu are, bineînțeles, cum să fie o scuză, fiind o simplă constatare, o opinie.

Evenimentele ultimilor ani (puține) în domeniul poeziei au venit mai mult din partea generației '60: reeditarea lui Nichita Stănescu în Starea poeziei, Unicorn în oglindă al lui Cezar Baltag, Noimele lui Ion Gheorghe: apariții mai puțin însemnate au produs deziluzii: Imnele Transilvaniei, Pământul deocamdată, Descântoteca (acestea din urmă un „experiment” inconsistent, degenerând, probabil voit, în prozism); Ana Blandiana, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu, Ileana Mălăncioiu și-au confirmat vocația unor modalități lirice proprii. Deși nu pot fi uitate apariții ca ale lui Cezar Ivănescu, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran, Dan Damaschin, Adrian Popescu (ca să amintim pe cele mai comentate). În mod vădit, multe din noile afirmări lirice sunt prelungiri, nu întotdeauna epigonice, ale înnoirilor majore consacrate de generația anilor '60. Noul spirit artistic nu s-a epuizat încă și nu și-a încetat evoluția: o vor secunda noi promoții. Fiind prea devreme, o altă generație literară (și o nouă generație, autentică, e agent al mișcării novatoare) nu pare să-și pregătească deocamdată apariția: rămâne să se desăvârșească și să fie fructificat clanul noului spirit; impulsul înnoitor declanșat altădată mai are încă resurse pentru înaintare.

(Nr. 8-9/1977)